

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 106/08-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. apríla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť J. R., S., zastúpeného advokátom JUDr. I. G., Advokátska kancelária, P., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 36/2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. R. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. decembra 2007 faxom a 21. decembra 2007 poštou doručená sťažnosť J. R., S. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 36/2006.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že na Okresnom súde Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sa proti V. B., S. (ďalej len „žalovaný“), domáhal úhrady zvyšku svojho podielu na majetku nadobudnutom počas trvania združenia so žalovaným. Po zániku združenia v r. 1992 mu totiž žalovaný vyplatil iba časť jeho podielu. Spornou otázkou v tejto súvislosti bolo posúdenie, či autožeriav s prívesom, ktorý bol pri dosahovaní účelu združenia používaný, bol nadobudnutý do výlučného vlastníctva žalovaného alebo počas trvania združenia do podielového spoluvlastníctva oboch účastníkov združenia.

Okresný súd rozsudkom č. k. V-2-20 C 19/96-212 z 19. januára 2004 žalobu sťažovateľa zamietol vychádzajúc zo záveru, že výlučným vlastníkom autožeriavu s prívesom bol žalovaný. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľ *„v konaní nepreukázal svoje spoluvlastnícke právo k predmetným vozidlám, z ktorého by mu vyplynul v rámci vypořádania majetku združenia po jeho rozpustení nárok na vyplatenie polovice hodnoty týchto vozidiel“*.

Proti tomuto rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, na základe ktorého Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) *„po doplnení dokazovania oboznámením listinných dôkazov, výpovede svedkyne (...) (manželky žalovaného)“* rozsudkom č. k. 8 Co 291/2004-264 z 27. júna 2005 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi 87 950 Sk s príslušenstvom. Krajský súd *„zistený skutkový stav vyhodnotil na rozdiel od súdu prvého stupňa tak, že žalobca (sťažovateľ, pozn.) sa stal podielovým spoluvlastníkom autožeriavu (...) a valníkového prívesu (...) v podiele 1/2-ica“*. Na základe toho v dôsledku rozpustenia združenia sťažovateľovi *„podľa § 841 OZ vzniklo právo na vrátenie hodnôt do združenia poskytnutých (peňažný vklad 55.000,- Sk) i na vypořádanie majetku získaného výkonom spoločnej činnosti (predmetné vozidlá) rovným dielom, pretože z ničoho nevyplýva, že sa dohodli na inom spôsobe vypořádania“*.

Rozsudok krajského súdu napadol žalovaný dovolaním. Najvyšší súd ako súd dovolací rozsudkom sp. zn. 4 Cdo 36/2006 z 26. júla 2007 rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Dôvodom zrušenia napadnutého rozsudku krajského súdu v dovolacom konaní bolo zistenie najvyššieho súdu, že na pojednávaní 21. júna 2005 krajský súd „*nielenže dokazovanie nedoplnil vykonaním ďalších dôkazov, ale ani nezopakoval dôkazy už vykonané v prvostupňovom konaní. (...) Konanie pred odvolacím súdom tak bolo postihnuté vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. I keď podľa doterajšej judikatúry ide o tzv. inú vadu konania, je táto vada vo svojich dôsledkoch porušením práva na spravodlivý proces a odňatím možnosti účastníkovi konať pred súdom, teda vadou vyplývajúcou z ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p., zakladajúcou dôvodnosť podaného dovolania*“. V tejto súvislosti najvyšší súd poukázal na ustanovenie § 220 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) v znení platnom a účinnom v čase rozhodovania krajského súdu, podľa ktorého odvolací súd môže zmeniť rozhodnutie i vtedy, ak po doplnení dokazovania je skutkový stav zistený tak, že možno o veci rozhodnúť. Zdôraznil tiež zásadu priamosti v občianskom súdnom procese a z nej vyplývajúcu neprípustnosť takého postupu „*aby odvolací súd prehodnocoval dôkazy vykonané súdom prvého stupňa a vyvodzoval z nich iné skutkové zistenia bez toho, aby sám doplnil dokazovanie alebo zopakoval dôkazy vykonané prvostupňovým súdom*“.

Okrem toho, podľa názoru najvyššieho súdu „*právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého ustanovenie § 841 Obč. zákonníka zakladá žalobcovi z dôvodu vyporiadania majetku získaného výkonom spoločnej činnosti združenia peňažný nárok na výplatu polovice z hodnoty tohto majetku, nie je správny*“. Pri zániku združenia treba „*na majetkové vyporiadanie jeho účastníkov (...) aplikovať (...) ustanovenie § 841 Obč. zákonníka, a nie ustanovenie § 839 tohto zákona. Zánikom združenia nezaniká podielové spoluvlastníctvo jeho účastníkov k veciam uvedeným v ustanoveniach § 833 a § 834 Obč. zákonníka. (...) Vlastnému vyporiadaniu účastníkov združenia musí teda predchádzať zrušenie spoluvlastníctva účastníkov dohodou alebo rozhodnutím súdu. Ak nedošlo k zrušeniu spoluvlastníctva, nemožno ani vyhovieť žalobe na zaplatenie žalovanej sumy. V prejednáwanej veci to potom znamená, že aj keby označené vozidlá boli v spoluvlastníctve účastníkov, bez predchádzajúceho zrušenia tohto spoluvlastníctva (ak medzičasom nedošlo k jeho zániku iným spôsobom) nemožno vyhovieť žalobe na zaplatenie žalovanej sumy pri posudzovaní uplatneného nároku ako nároku na majetkové vyporiadanie účastníkov*“.

združenia v zmysle ustanovenia § 841 Obč. zákonníka. Prípadné iné právne posúdenie uplatneného nároku však do úvahy neprichádza, pretože žalobca (sťažovateľ, pozn.) netvrdil a teda ani nepreukazoval okolnosti umožňujúce takéto iné posúdenie“.

Sťažovateľ vytýka najvyššiemu súdu, že v rozhodnutí *„neuviedol, akým spôsobom bola (v odvolacom konaní, pozn.) vlastne odňatá možnosť účastníkovi vo veci konať pred súdom“*. Podľa sťažovateľa *„je však pravda, že krajský súd porušil ustanovenie zákona § 213 ods. 1 O. s. p., keď nevychádzal z ustáleného skutkového stavu okresným súdom a zároveň nevykonal žiadne dokazovanie, o ktoré by mohol oprieť iný názor na skutkové zistenia“*.

Zásadná námietka sťažovateľa voči napadnutému rozsudku však smeruje k hmotno-právnomu posúdeniu predmetu konania najvyšším súdom. Sťažovateľ tvrdí, že najvyšší súd dospel k novému skutkovému zisteniu o existencii podielového spoluvlastníctva sťažovateľa a žalovaného k autožeriavu s prívesom aj napriek tomu, že si ich žalovaný *„privlastnil (...), čo vlastne tvrdil od začiatku konania a ja som s týmto súhlasil. Žiadal som len vyplatiť môj podiel na majetku združenia, to znamená, že v zmysle tejto skutočnosti došlo i k vyporiadaniu spoluvlastníctva k žeriavu s prívesom“*. Podľa názoru sťažovateľa je záver najvyššieho súdu o existencii podielového spoluvlastníctva k autožeriavu s prívesom *„v rozpore so samotným obsahom spisu, z ktorého jednoznačne vyplýva ako sme sa dohodli, kto si žeriav ponechá. Vyplýva to zo všetkých vyjadrení mňa ako navrhovateľa a tak isto odporcu!“* Sťažovateľ je toho názoru, že *„spoluvlastníctvo zaniklo tým, že žeriav nadobudol odporca a ja som s tým súhlasil“*. Keďže autožeriav s prívesom *„bol prerobený, zdemontovaný a následne odpredaný“*, treba na vyporiadanie združenia aplikovať § 839 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“).

Sťažovateľ namieta, že keďže *„najvyšší súd nenariadil pojednávanie, nemal som ani možnosť sa k právnomu názoru najvyššieho súdu vyjadriť a to je bez ohľadu na to, či názor najvyššieho súdu je správny, alebo správny nie je“*. Vzhľadom na to, že právny názor najvyššieho súdu je *„záväzný pre ďalšie konanie a súd z neho má vychádzať, hrozí mi, že súdny spor prehrám a nebudem mať žiadnu možnosť uplatniť svoje práva“*.

Podľa sťažovateľa „najvyšší súd došiel k iným skutkovým zisteniam na základe tých istých dôkazov vykonaných ešte prvostupňovým súdom bez ďalšieho dokazovania. Tým analogicky porušil tú istú zásadu ako krajský súd – bez vykonania ďalšieho dokazovania zmenil skutkový stav (...)“.

V závere svojej sťažnosti, sťažovateľ navrhol, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľa J. R. na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46, odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky konaním Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 4 Cdo 36/2006 a rozhodnutím zo dňa 26. júla 2007 bolo porušené.

2. Zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 4 Cdo 36/2006 zo dňa 26. júla 2007 a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania a právneho zastúpenia na účet právneho zástupcu JUDr. I. G. vo výške 7.424,60 Sk v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Sťažovateľ voči napadnutému rozsudku najvyššieho súdu v prvom rade namietal, že „*najvyšší súd neuviedol, akým spôsobom bola vlastne odňatá možnosť účastníkovi konať pred súdom*“. Zároveň však sťažovateľ uviedol, že „*jediná výtku, ktorú mal (najvyšší súd, pozn.) voči rozhodnutiu krajského súdu po procesnej stránke bola tá, že tento pri rozhodovaní vychádzal z iných skutkových zistení, ako súd okresného súdu bez toho, že by vykonal vo veci ďalšie dokazovanie*“.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si takto na vlastnú námietku čiastočne aj sám odpovedal. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu jednoznačne vyplýva, že záveru o odňatí možnosti žalovaného konať pred súdom predchádzal poukaz na nerešpektovanie § 220 ods. 2 OSP účinného 27. júna 2005 krajským súdom ako súdom

odvolacím. Najvyšší súd správne zdôraznil, že „*skutkové zistenia môže robiť iba ten súd, ktorý dôkaz vykonal (...)*“. Preto, ak následne dovolací súd zistil, že krajský súd vychádzal pri rozhodovaní z iného skutkového stavu, ako ho zistil okresný súd, avšak súčasne „*nielenže dokazovanie nedoplnil vykonaním ďalších dôkazov, ale ani nezopakoval dôkazy už vykonané v prvostupňovom konaní*“, vyvodil záver o porušení zásady priamosti, ktorej zmyslom a účelom „*je objektivita a nezávislosť súdneho rozhodovania, ako aj zabezpečenie práva účastníka vyjadriť sa k vykonaným dôkazom*“. Najvyšší súd to potom logicky viedlo ku konštatovaniu odňatia práva žalovaného konať pred súdom, ktorého sa dopustil krajský súd, pretože nezákonným procesným postupom znemožnil žalovanému zaujať stanovisko k novým skutkovým zisteniam tvoriacim základ na rozhodnutie odlišné od rozhodnutia okresného súdu.

V tejto časti tak ústavný súd považuje sťažnosť za zjavne neopodstatnenú.

Druhá námietka sťažovateľa voči rozsudku najvyššieho súdu smerovala k hmotno-právne posúdeniu veci najvyšším súdom. Keďže toto posúdenie je pre odvolací súd v ďalšom konaní záväzné, sťažovateľ tvrdí, že mu hrozí neúspech v súdnom spore. Pritom podľa jeho názoru najvyšší súd „*analogicky porušil tú istú zásadu ako krajský súd - bez vykonania ďalšieho dokazovania zmenil skutkový stav (§ 213 ods. 1 O. s. p.) bez ohľadu na to, že to nie je v zákone výslovne uvedené*“. V ďalšom texte zdôvodnenia svojej sťažnosti sťažovateľ viackrát argumentuje tým, že nemal možnosť vyjadriť sa k právne názoru najvyššieho súdu týkajúcemu sa otázky spoluvlastníctva k autožerjavu s prívesom.

Ústavný súd k tejto námietke sťažovateľa v prvom rade uvádza, že účastníkovi občianskeho súdneho konania čl. 46 ods. 1 ústavy, ale ani zákonné procesno-právne predpisy negarantujú v procese dokazovania právo vyjadrovať sa k právnym záverom konajúceho súdu, ale len ku skutkovým záverom. Účelom dokazovania, v rámci ktorého má účastník právo vyjadrovať sa k vykonávaným dôkazom, a tak ovplyvňovať skutkové zistenia súdu, je úplné objasnenie skutkového stavu veci. Následné právne posúdenie dokazovaním ustáleného skutkového stavu je už vecou konajúceho súdu, a účastník konania nie je oprávnený doň kvalifikovane zasahovať. Svoj odlišný právny názor totiž môže

uplatniť prostredníctvom opravných prostriedkov alebo iných prostriedkov nápravy, ku ktorým patrí aj ústavná sťažnosť. Tá však prichádza do úvahy len vtedy, ak by právne závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

V okolnostiach posudzovaného prípadu však ústavný súd nezistil, že by právny názor najvyššieho súdu vyjadrený v napadnutom rozsudku vykazoval známky ústavnej relevancie z hľadiska eventuálneho použitia postupu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy.

Najvyšší súd v odôvodnení predmetného rozsudku podal aplikačný výklad príslušných zákonných ustanovení regulujúcich postup pri rozpustení združenia (strany 4 a 5 rozsudku najvyššieho súdu). Vo vzťahu k prerokúvanej veci potom iba uviedol, že *„aj keby označené vozidlá boli v spoluvlastníctve účastníkov, bez predchádzajúceho zrušenia tohto spoluvlastníctva (ak medzičasom nedošlo k jeho zániku iným spôsobom) nemožno vyhovieť žalobe na zaplatenie žalovanej sumy pri posudzovaní uplatneného nároku ako nároku na majetkové vypořádanie účastníkov združenia v zmysle ustanovenia § 841 Obč. zákonníka“*. Takto formulovaný právny názor najvyššieho súdu ústavný súd nepovažuje za arbitrárny či zjavne neodôvodnený. Navyše podmieňovací spôsob jeho formulácie nevedie ústavný súd k stotožneniu sa so sťažovateľovým tvrdením, že *„najvyšší súd ustálil, že spoluvlastníctvo účastníkov k autožeriavu s príviesom existuje“*. Preto tento názor nepredstavuje príkaz krajskému súdu vychádzať pri opätovnom rozhodovaní zo skutkového záveru o existencii podielového spoluvlastníctva sťažovateľa a žalovaného k predmetným vozidlám. Následne najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že *„prípadné iné právne posúdenie uplatneného nároku (...) do úvahy neprichádza, pretože žalobca netvrdil a teda ani nepreukazoval okolnosti umožňujúce takéto iné posúdenie“*. Z takejto konštrukcie odôvodnenia rozhodnutia v žiadnom prípade nevyplýva, že by najvyšší súd dospel k novým skutkovým zisteniam, ku ktorým sa sťažovateľ mal právo vyjadriť. „Právnym posúdením uplatneného nároku“ mienil totiž najvyšší súd nutnosť uplatniť na majetkové vypořádanie účastníkov združenia ustanovenie § 841 Občianskeho zákonníka, a nie otázku existencie či neexistencie podielového

spoluvlastníctva sťažovateľa a žalovaného k autožeriatu s prívesom. Najvyšší súd teda prezentoval iba nové právne názory, ku ktorým ako už bolo uvedené účastníkovi konania procesno-právne predpisy právo vyjadriť sa nepriznávajú.

Napokon k argumentácii sťažovateľa o hrozbe neúspechu v spore po rozhodnutí najvyššieho súdu ústavný súd dodáva, že podľa jeho konštantnej judikatúry neúspech účastníka konania v súdnom spore neznamená automaticky porušenie jeho práva na súdnu ochranu, resp. na spravodlivý súdny proces (napr. I. ÚS 160/06). Tento záver však platí aj vo vzťahu k iným základným právam a slobodám, ktoré by postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu mohli byť porušené. Na druhej strane je ale tiež potrebné zdôrazniť, že ak by krajský súd ako súd odvolací rozhodol po opätovnom prerokovaní veci v neprospech sťažovateľa, nič mu ako účastníkovi konania nebráni využiť opravné prostriedky, ktoré mu právny poriadok dáva k dispozícii, ak sa domnieva, že predmetné konanie a rozhodnutie má skutkové či právne nedostatky.

Ústavný súd tak uzatvára, že nezistil relevantnú súvislosť medzi postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu a základnými právami označenými sťažovateľom, a preto sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2008